

Jury rapport Nationale Geluidswedstrijd 2010

'Raden Maar...' – Ton Berkhout en Jan van der Veer

De makers beoogden een persiflage te maken op een radioprogramma dat zijn populariteit ontleent aan flitsende presentatie, spontaniteit en onverwachte grappen. De sketch, die was bedoeld voor het toneel, werd vervolgens vertaald naar 'de radio'. Dat idee mag niet origineel zijn, het is wel een uitdaging, want er komt veel bij kijken. Kort gezegd: bij de realisering heeft het *niet* aan de uitstekende techniek gelegen, al had de mooie, echte telefoonstem wel wat harder gemogen en tasten de uitschieters van de presentator de verstaanbaarheid aan. In de beperking toont zich nog altijd de meester: door veel overbodigs weg te laten en minder stiltes te laten vallen zou de productie korter, flitsender en aantrekkelijker kunnen worden.

'Winter' - Han Haanstra

Een aardig idee, om de winter - deze winter, met ijs, sneeuw en smeltwater - in geluid te vangen. De kracht van een dergelijke geluids-impressie hoort te zitten in het geluid zelf. Zodra je moet vertellen wat je gaat horen is er iets mis. Wat...? Schaatsen herken je aan het krassen, maar *deze* krassen niet. Sneeuw moet, de maker zegt het al, knisperen, maar *deze* sneeuw knispert niet. En het water? Dat klatert of murmelt niet. De realisering van het idee loopt, om kort te gaan, vast in de techniek. Vooral in een teveel aan laag en een gebrek aan scherpte; aan hoge tonen. Bevestig een microfoon aan je schaats- of sneeuwschoen, filter het (ook in de stem aanwezige) teveel aan laag eruit en geef meer aandacht aan de hoge frequenties. Dan zou er al veel gewonnen zijn. Al blijft het lastig om zo'n impressie *natuurlijk* te laten klinken. Hoorspelmakers weten dat: ze produceren elk geluid kunstmatig. Maar eerlijk is eerlijk: de wind en de vogels staan er prachtig op! Kortom: het doet er niet toe *waar* het geluid vandaan komt, als het maar natuurlijk klinkt. Dat is misschien wel de grootste uitdaging voor de maker van deze, overigens sfeervolle, leuk bedachte en mooi omlijste winterimpressie.

'Gek Bestaat Niet (deel 2)' – Pieter Verhard en Nico Warnaar

Het feit dat er nog altijd veel misverstanden bestaan over schizofrenie maakt dat de jury grote waardering heeft voor de keuze van het onderwerp van deze 'luisterdocumentaire'. De realisering levert een boeiende, ijzersterke inzending op, heftig en indringend. Het geluid van de synthesizer achter de inleiding mag dan hard en quasi opdringerig overkomen, *hier* heeft dat een bedoeling en daarmee is het functioneel. Het technisch niveau van de opnamen, met knappe overvloeiers, uitstekende weergave van de stemmen en een goede balans, is in overeenstemming met de zorgvuldigheid waarmee het onderwerp wordt benaderd. De jury voelde zich geraakt door onderwerp en realisatie en heeft grote waardering voor de totale kwaliteit van deze overrompelende inzending.

'De Pianostemmer' - Han Haanstra

Unaniem vond de jury het een goed idee om een pianostemmer te interviewen over zijn bijzondere beroep. Een piano is immers veel meer dan je er van buiten aan ziet en er valt, mits er goede vragen worden gesteld, veel interessants over te vertellen. Dat het interview niet zo interessant wordt dat je er met aandacht naar luistert, ligt vooral aan een tekort aan voorbereiding. De stemmer vertelt dingen die je eigenlijk moet zien.

Als hij over zijn beroep en zijn roeping begint wordt er niet doorgevraagd en over de piano zelf horen we maar weinig.

Als het interview beter was voorbereid zou er een opbouw in het verhaal kunnen zitten.

Voor de behandeling van de microfoon zou Haanstra een voorbeeld moeten nemen aan interviewers bij de radio, nu klinkt het allemaal wel erg 'vanuit de verte'.

En dan die vrouwenstem die er opeens tussen komt...

Zo komt het niet tot een boeiend discours over een van de mooiste en meest gecompliceerde instrumenten die de muziekwereld kent.

En... welke stemmer wil voor de microfoon op een nog niet gestemde piano spelen?

'Gek Bestaat Niet (deel 1)' – Pieter Verhard en Nico Warnaar

Dit zijn de interviews die deel uitmaken van de luisterdocumentaire over schizofrenie en psychose. Het zal niemand verwonderen dat het idee voor dit deel van de documentaire even hoog werd gewaardeerd als het eerder gehoorde deel 2, ook al is deze inzending ingezonden voor een andere categorie: die van interviews en reportages.

De inzending heeft enigszins te lijden van een fenomeen dat geldt voor stemmen en dialogen in Nederland, dat zich ook in speelfilms manifesteert: Wij schijnen slecht te zijn in het opnemen en weergeven van stemmen! Een teveel aan laag doet de stemmen wollig klinken en dat doet luisteraars soms al heel snel afhaken.

Ook is er iets mis met de niveaus: die van de vrouwenstemmen zijn te laag, wat de verstaanbaarheid niet bevordert.

Enige regie zou de inzending goed hebben gedaan: de stem van de psychiater gaat soms over in gebrom, duikt in het laag. Vraag hem wat langzamer, gearticuleerder en gelijkmatiger te praten en het probleem is opgelost.

Met een paar kleine ingrepen houd je je publiek aan de luidspreker gekluisterd. En dat is toch wat de makers willen?

Aan de technische middelen lag het niet, evenmin als aan de kunde om daarmee om te gaan.

Als de makers hun documentaire hadden afgeluisterd met de onbevungen oren van de luisteraar, die zij willen bereiken, had het zeker anders en beter geklonken!

'Liedeslieder Walzer' - Ru van Wezel

Dat Ru van Wezel deze Liedeslieder Walzer van Brahms wel wilde opnemen is hem niet euvel te duiden. Het is prachtige muziek, het koor zingt met animo en overgave, de pianisten leveren een prima prestatie.

Maar nu de opname zelf: Het is alsof er een doek over hangt en er is ook sprake van een lichte vervorming. Het is ook alsof de pianisten in een andere ruimte zitten. Enige kennis van de walsen zelf is bij een dergelijk opname onontbeerlijk: de koorpartij en de pianopartij zijn volkomen gelijkwaardig, maar hier klinken de pianisten als een ondergeschikte begeleiding.

Duidelijk: zo moet het niet, zelfs al word je muzikaal door deze inzending geraakt.

Aan de technische uitrusting kan het niet hebben gelegen.

Goede microfoons, en een goeie microfoonopstelling, zo blijkt uit de informatie van de maker.

De uiteindelijke winnaar is Brahms: ondanks alles zijn zijn walsen heerlijk om naar te luisteren, ook voor ons, dank zij Ru van Wezel.

'Musiques Tsiganes' - Jan van Eerden

Grote waardering van de jury voor het idee: een groepje muzikmakende zigeuners vastleggen op video, met MP3 geluidsregistratie. Het wijst op een goed oor voor muzikale kwaliteit en een bliksemsnelle reactie, met alles - hoe eenvoudig ook - bij de hand.

Goed, de muziek zou er nog meer *uit moeten knallen*, het is een tikkie te zacht allemaal, maar het heeft dan toch maar een uitstekende, transparante buitenopname opgeleverd van een orkestje zoals je het bijna nooit hoort, ver van de Roemeense bron.

Je hoort alle nuances.

Knap gedaan: je komt aanlopen en pats, je zet je recorder aan en vangt dit.

Origineel, met de volstrekt passende ambiance van de rumoerige omgeving. Puur natuur!

'God is Gone Up' - Piet Luitwieler

Het idee achter deze inzending brengt de jury in verrukking.

Een opname als deze, in de Martinikerk te Doesburg, stelt de maker voor gigantische problemen.

Het Arnhems Kamerkoor zingt in het koor van de kerk. Het magistrale Walckerorgel uit 1916, afkomstig uit de afgebroken Nieuwe Zuiderkerk in Rotterdam, staat er recht tegenover.

Piet Luitwieler bleek in staat - geholpen door een goed oor en met bescheiden middelen - deze twee elementen te verenigen in een fantastische opname.

Die een uitstekende balans laat horen tussen het koor - in een onbekend werk - en het orgel, waarvan de 32 voet staat als een huis.

Helaas wordt de opname verontreinigd door tikken van onbekende herkomst... *Ernstiger* is, dat Luitwieler het laatste akkoord niet laat uitklinken, ook al is dat nog ruimschoots binnen de toegestane tijd van acht minuten voor deze categorie.

Dat zijn kleine minpuntjes, voor een opname die zonder enige twijfel magistraal kan worden genoemd.

'Mack Tire' - Henny Visser

Doedelzak bands zijn in ons land minder dik gezaaid dan in de Schotse Hooglanden.

'n Aardig idee dus om - als de gelegenheid zich voordoet - een dergelijk orkest in Nederland op te nemen.

De Concord Pie Band is, anders dan de naam doet vermoeden, een orkest van dertien in een dozijn. Toch heeft Henny Visser een keurige opname hiervan gemaakt, die recht doet aan de kwaliteit van het orkest.

In de techniek speelt hem parten dat de kennelijk ingeschakelde limiter ervoor verantwoordelijk is dat door de grote trom de microfoon met elke klap dichtslaat, waardoor een wat geknepen effect optreedt. Limiters, je kunt er maar beter van afzien en het niveau handmatig regelen.

Dat in aanmerking genomen is het een leuke, keurige opname, met mooi scherp klinkende doedelzakken plus een maximum aan helderheid en transparantie.

'Give us Peace' - Ton Berkhout

De jury heeft grote waardering voor inzendingen in deze categorie waarin een bijzonder werk, een bijzondere opname situatie of een bijzondere combinatie van klankbepalende omstandigheden op een zuivere en intrigerende wijze wordt benaderd.

Give us peace, een opname van een werk van Peter Greve, is er zo een.

Het 100-jarig bestaan van het Maarschalkerweerd-orgel in de Remonstrantse Kerk in Dordrecht - ook de bouwer van het orgel in het Concertgebouw in Amsterdam - gaf Ton Berkhout de gelegenheid een voortreffelijke opname met veel diepte te maken, die volgens sommige juryleden wordt verontreinigd door een hard, digitaal geluid bij de uithalen van het koor. Dat staat niet in de weg dat we hier met een registratie te maken hebben die meer dan alleen muzikaal boeit, door een fraaie klank en balans.

Dat Ton Berkhout dat ook dankt aan dirigente Yvonne Peters en organist Wim Dijkstra behoeft nauwelijks betoog.

'Kroatische Mannenkoortje' - Bert Aussen

De waardering van de jury voor het idee, een Kroatische koortje van maar zes mannen in de Vestibul in Split, een toren zonder dak, op te nemen was gelijklopend. Maar de jury was ook unaniem in haar oordeel dat de *aankondiging* niet had mogen *voorkomen* op de inzending: de muziek spreekt immers voor zichzelf. Waardering heeft de jury voor de opname: Een oprechte en natuurlijke vakantie-impressie, die een opname oplevert van bijzonder stemmen - elk Nederlands koor zou er jaloers op zijn - in een bijzondere akoestiek, waarvan de zangers zich maar al te zeer bewust zijn. Zoiets maak je maar zelden mee en de jury kreeg er dan ook, enkele onzuiverheden ten spijt, een goed gevoel bij.

'Straatmuzikant' - Han Haanstra

De stelling dat het aantal straat-muzikanten afneemt, laat de jury graag voor rekening van de maker van deze inzending: je kunt ze nog altijd op elke straathoek en in elk tunneltje horen... Met de straatmuzikant die in Florence zijn aandacht trok is het zoals met de Italiaanse landwijnen: het lekkerste van het lekkerste, dus een paar flessen mee nemen! Helaas, thuis blijkt het vocht dan meestal niet te drinken. De straatmuzikant, een fluitspeler die wel even voor de microfoon wilde optreden, kondigt zichzelf aan en vertelt ook wat hij gaat spelen. Aankondiging overbodig dus, zoals trouwens bij de meeste inzendingen die daarvan zijn voorzien. De opname heeft de ambiance van een vakantie impressie. Het straat-rumoer draagt daaraan alleen maar bij. Met simpele middelen is dit heel direct opgenomen. Al zou de titel van de inzending dan natuurlijk moeten luiden: "*Straatmuzikant in Florence*".

'Cave' - Jan van der Veer

Het opnemen van het najaarsconcert van het Dordrechts Filharmonisch Orkest is op zichzelf niets bijzonders. Voor de goede orde: een blaasorkest, dat geeft zo zijn eigen problemen. *Wel* bijzonder is dat Jan van der Veer de uitvoering van het opmerkelijke 'Cave', van de in 2009 overleden Amerikaanse componist Russell Peck, tot onderwerp van deze inzending heeft gemaakt. Een adembenemende opname van muziek die ruimte en diepte verlangt en - door een sublieme registratie - dat ook krijgt. Een prachtig staaltje van weglaten van alles wat overbodig is: twee groot membraan microfoons doen al het werk, plus een dynamische microfoon voor de dit keer mooi heldere en daardoor uitstekend verstaanbare stem. De hallucinerende werking van deze (in het donker) gespeelde muziek, met het constante ritme van de grote trom op de achtergrond, komt volledig tot zijn recht. Alsof je erbij bent. ... Haarklovers zouden een paar lichte verontreinigingen in het golfpatroon kunnen constateren, waarvan er één licht hoorbaar is. Maar welke live-registratie is ooit zonder? "*Deze inzending heeft niets teveel en niets te weinig.*" Dat was het unanieme eindoordeel van de jury.

'Ca' the Yowes' - Hans Ippel

Een tien jaar oude opname uit de kast halen zou een goed idee kunnen zijn, als er met die opname iets bijzonders aan de hand was. De jury heeft dat bijzondere *niet* kunnen ontdekken. Niet de vertolking van het door Benjamin Britten bewerkte Schotse lied 'Ca' the Yowes' - Verzamel de Schapen - staat hier ter beoordeling, maar de opname. Daartoe beschikt de maker van deze inzending over voortreffelijke apparatuur en schitterende microfoons. Desondanks klinkt het, door een kennelijk verkeerde opstelling van die microfoons, hol en is er veel echo. Een opname die eerder vermoeiend dan ontspannen klinkt. Mede door de voor solo zang verre van ideale akoestiek in deze Zweedse kerk.

'Awakening' - Peter Smith

"Hier wil ik 's morgens wel mee wakker worden." Zo reageerde een jurylid op Awakening van Peter Smith. Deze productie geeft weer eens aan hoe moeilijk het soms is om inzendingen in een bepaalde categorie onder te brengen.

Is hier sprake van een 'kunstmatige muziekopname'? Ja, de synthesizer-fluit is een elektronisch instrument. Dus categorie C2. Maar er zijn ook geluiden uit de natuur: de murmelende beek, de golven die op de rotsen van Cornwall beuken! Categorie D dus.

Peter Smith - een beginner zoals hij zelf zegt - heeft de geluiden van beek, branding en fluit in een fraaie balans samengevoegd tot een boeiend klankbeeld dat, ondanks de simpele technische middelen, opvalt door fraaie overgangen en een zuivere, weidse klank.

Met enige *beperking* zou deze boeiende klankcollage in compositorisch opzicht nog kunnen winnen. Alweer: daarin toont zich de meester!

Maar mooi, en dat geldt zeker ook voor de zelf gecomponeerde en ingespeelde fluitmuziek, is het zeker!

'End of Summer' - Erwin Broere en Nico Warnaar

Als iemand iets niet mooi vindt kan hij of zij het gemakkelijk afdoen als 'niks'. Een enkel jurylid merkte zelfs op: "*Technisch gezien is het niks*". Een ander jurylid waardeerde de techniek uit volle overtuiging en bewondering met het cijfer tien! Of te wel: het kan verkeren...

Als er bij een inzending uitroepen over de tafel gaan als "*Dit is plat, er is geen diepte, geen opbouw, geen rust*" en "*Er gebeurt niks*", terwijl je luistert naar een uiterst ingewikkelde mixage van niet minder dan achttien stereotracks; dan vraagt dat nadere beschouwing!

Dan is er op zijn minst iets aan de hand.

Zeker, in de afluisterruimte klonk de inzending plat. En leek er 'niets te gebeuren'. Bij nader luisteren, op andere, even uitstekende geluids-apparatuur, blijkt er juist *heel vee!* te gebeuren, is er wel degelijk diepte, zelfs al ontwikkelt er zich op muzikaal terrein op het eerste gehoor net zo weinig als in de meeste minimal music.

Is dit House? Moet er wel zo'n etiket op worden geplakt? Luister - meer dan eens - en huiver, dan hoor je veel meer dan "Zes vingers op een synthesizer", alweer zo'n ongefundeerde opmerking.

Als de jury dan toch een oordeel moet vellen, dan is zij van mening dat ruim vier minuten wel een erg lang eind is van deze 'long hot summer'...

'Een Opgewonden Waterhoen' - Luc de Bruijn

Er is hoge waardering van de jury voor het idee, om te laten horen hoe vriendelijke waterhoentjes zich manmoedig kunnen verdedigen tegen de honden en katten die hen belagen.

De jury, die maar al te goed weet hoe moeilijk het is om een dergelijk opname te maken, kon er kort over zijn: dit klinkt mooi!

Ook technisch knap gedaan!

'Oehoe' - Jack Timmermans

Uren wachten kostte het Jack Timmermans om deze opname van een uil te maken.

Het is een monotoon geluid, maar de jury had grote waardering voor het idee om deze opname te maken. Ook de realisering en de technische uitvoering - onder meer het weghalen van enkele, maar gelukkig niet alle storende geluiden - ondervonden waardering.

Door de achtergrondgeluidjes krijgt de opname diepte.

Al heeft de jury de indruk dat er in de hoge frequenties is gesneden. Als dat zo is: jammer, zo'n opname wint juist door het hoog volledig toe te laten.

'De Zomer' - Jos Korenromp

Een mooie manier om de zomer te karakteriseren, vond de jury van deze inzending van Jos Korenromp, het tweede deel uit zijn 'vier jaargetijden'.
En niet alleen het idee, maar ook de realisering oogstte bewondering: mooie vloeiende overgangen en een 'verhaal', zoals je dat ook aantreft in de Pastorale van Beethoven en in Disney's film Bambi. De vogelopnamen zijn helder en vertonen een mooie ruimtelijkheid en diepte, met die van verre klinkende koekoek. Het maken van zulke opnamen is bepaald geen sinecure.
Ook het onweer klinkt heel natuurlijk. Dat het 'verhaal' daarmee wat abrupt eindigt is eigenlijk het enige minpuntje in deze genuanceerde zomer impressie.

'Kraanvogels' - Wil Heemskerk

"Is dit Ajax-PSV?"

Vroeg een jurylid, nog voor hij tot de ontdekking moest komen dat de inzending van Wil Timmermans al was gestart. Het opvliegen van veertigduizend kraanvogels van het meer van Der-Chantecoq in Frankrijk moet een fascinerend gezicht zijn. En een al even fascinerend geluid teweegbrengen!

Hoe spijtig dan, dat dit geweldige geluid op een opname als iets heel anders lijkt te klinken!
De conclusie moet zijn dat het geluid van die veertigduizend opvliegende kraanvogels niet is te herkennen zonder het beeld erbij te zien. Het leent zich eenvoudig niet voor een geluidsimpresie. Niet zo'n wonder trouwens, want Wil Heemskerk meldde de jury dat hij daar was om het opvliegen van die veertigduizend kraanvogels...
te ZIEN!

'24 Rozen' - Ton Berkhout

De jury vond het een leuk idee om een collage te maken van meisjesnamen, in de liedjes van onze zangers en cabaretiers. Maar om een dergelijk collage aantrekkelijk en geestig te maken, is meer nodig dan een mengtafel en een montage-programma. Zo dacht de jury aan:

- het bij elkaar zoeken van passende toonsoorten,
- en aan het brengen van ritme in de collage.

De jury beschouwt de poging van Ton Berkhout als een aardige, maar nog niet helemaal geslaagde vingeroefening, als opmaat tot een geslaagde, volgende inzending. Want oefening baart kunst!

NAWOORD van de jury

Aan het eind van deze ochtend vol veelzijdige en boeiende geluidsinzendingen wil de jury graag nog een hartenkreet slaken.

Na het veelvuldig beluisteren van de inzendingen wordt van de juryleden verwacht dat zij een gefundeerd oordeel uitspreken over zowel het idee achter de inzending als de realisatie ervan en de technische uitvoering.

Daarbij is het van groot belang dat zij zich een oordeel kunnen vormen over de opname omstandigheden:

- de gebruikte apparatuur,
- de microfoonopstelling
- en de wijze waarop de inzending is afgewerkt, zoals toegevoegde nagalm, gebruikte synthesizers en montage-programma's.

Kort gezegd: hoe meer u de jury over uw opname vertelt, hoe zuiverder het jury-oordeel zal kunnen zijn. Dat is in uw eigen belang. Gebeurt dat niet, dan moet de jury zich behelpen met de titel van de eerste inzending van vandaag: Raden maar...

Waarover de jury zich op drie criteria een oordeel moet vormen:

- het idee,

- de realisatie van dat idee
- en de technische uitvoering van die realisatie.